

ROBERT CAPA: UNA VIDA DINS LA GUERRA

GUIA DE LECTURA
BIBLIOTECA RAMON LLULL

ROBERT CAPA: UNA VIDA DINS LA GUERRA

BIBLIOTECA RAMON LLULL

13/11/2023-14/01/2024

Aquesta publicació no té fins comercials. Només vol donar a conèixer la figura del fotògraf Robert Capa, de la fotògrafa Gerda Taro, de l'agència Magnum, i la documentació que sobre aquests hi ha a la biblioteca, com també altres recursos documentals.

ROBERT CAPA

Budapest, Hongria; 22 d'octubre de 1913 – Thai Binh, Vietnam; 25 de maig de 1954.

Fotògraf i fotoperiodista hongarès/americà, potser el fotògraf de guerra més famós del món.

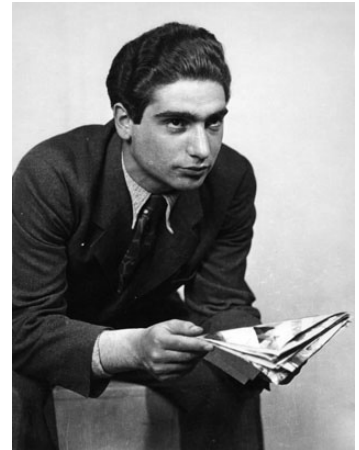
Nascut en el si d'una família jueva hongaresa amb el nom d'Endré Friedmann, la seva primera vocació va ser la de periodista, però motius polítics el varen empènyer a l'exili i a abraçar la professió de fotògraf.

Va documentar bona part de les guerres del segle XX. En total, va fotografiar cinc guerres: la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), la II Guerra Sino-japonesa (1938), la II Guerra Mundial -en distints escenaris europeus-, la I Guerra Araboisraeliana (1948) i la I Guerra d'Indoxina (1954). Fou un innovador en la utilització de càmeres petites, amb les quals podia arribar fins a prop de la línia de foc, jugant-se sovint la vida per a captar l'emoció del moment i dels seus protagonistes. Emperò el seu desig era ser un fotoperiodista de guerra a l'atur.

Retratà també alguns artistes amics (com Hemingway o Picasso), i va fer alguna incursió a les bambolines de Hollywood.

El 1947 va fundar l'agència Magnum, juntament amb els fotògrafs Henri Cartier-Bresson, David "Chim" Seymour, George Rodger i William Vandivert. L'agència és avui encara un referent mundial de la fotografia independent.

Va morir l'any 1954 en trepitjar una mina mentre fotografiava la Guerra d'Indoxina. El seu germà petit, Cornell Capa, es va fer càrrec del seu llegat.

1- Robert Capa retratat per Kati Horna, 1933

2- Robert Capa retratat per Ruth Orkin. París, 1951

**"Si les teves fotos no són prou bones,
és que no t'hi has acostat prou."**

Robert Capa

PARÍS

Als disset anys, Endre Ernő Friedmann (Robert Capa) va haver de fugir d'Hongria cap a Berlín a causa de les seves simpaties per grups socialistes. Aquí va entrar a treballar per a l'agència Dephot, on es va iniciar com a fotògraf. D'aquests anys són les seves primeres fotografies publicades: les del míting de Trotski a Copenhaguen (1932). L'ascens del partit nazi el 1933 va fer que deixàs Alemanya per a dirigir-se cap a París.

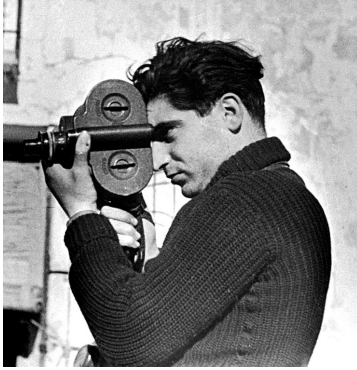
"París era una festa", deia Hemingway, però els primers anys a la ciutat varen ser durs, i hi sobrevisqué com pogué. La fotografia era un llenguatge universal per a un immigrant com André Friedmann, com es feia dir aleshores. La Leica es començava a introduir com a càmera de petit format que permetia fotografiar passant desapercebut.

Aviat es va fer amb un grup d'artistes, molts d'exiliats, i molts també jueus. Cal destacar-ne el fotògraf francès Henry Cartier-Bresson, el fotògraf polonès Dawid Szymin (David "Chim" Seymour) i Gerda Pohorylle, una jove jueva alemanya que també fugia dels nazis. Gerda es va convertir en la seva companya i amb ella va néixer el personatge de Robert Capa. El llinatge Capa volia imitar el del director de cinema Frank Capra. Gerda venia les fotografies d'André com les d'un famós fotògraf americà, Robert Capa, de les quals no es podia deixar passar l'oportunitat d'adquirir. Ella li feia de secretària i ell li va ensenyar el que sabia de fotografia. Gerda es va canviar el llinatge a *Taro* (per un pintor japonès en voga). El 1936 Taro, "Chim" i Capa varen viatjar a Espanya per a cobrir-hi la Guerra Civil.

3- Gerda Taro i Robert Capa a París per Fred Stein

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

4- Robert Capa per Gerda Taro.
Front de Segòvia, 1937

En esclatar la Guerra Civil, Robert Capa, Gerda Taro i David "Chim" Seymour varen partir cap a Espanya com a corresponents de guerra. No ho varen fer com a observadors indiferents, sinó des d'un compromís antifeixista i d'esquerres.

El fotoperiodisme era un gènere relativament nou: diaris i revistes "il·lustraven" amb text les imatges fotogràfiques. Els tres autors treballaren per a distintes publicacions (*Regards, Vu, Ce Soir...*) fent arribar a Europa i al món l'horror d'aquesta guerra.

Les seves imatges no cerquen la perfecció tècnica, sinó copsar l'emoció i la tensió dramàtica del moment, retratant herois anònims així com els efectes dels combats sobre els civils, perquè aquesta va ser la primera guerra que no es va fer només entre exèrcits, sinó també contra la població (bombardejos i represàlies a civils).

D'altra banda, com que el material se solia enviar tot junt a París, sovint es fa difícil saber qui va fotografiar què, sobretot en el cas de Robert Capa i Gerda Taro, que varen recórrer distints fronts plegats. Seymour s'hauria centrat més a captar la vida quotidiana de la rereguarda.

Robert Capa va cobrir la Guerra espanyola en totes les seves etapes i formes: l'acció al front; l'impacte de la guerra en la vida de la gent; retrats de personatges destacats; la derrota i l'exili. La fotografia més emblemàtica és sens dubte *La mort d'un milicià*. És impactant. Fou la primera vegada que es va captar la mort en directe. Ha estat, però, una instantània molt discutida, fins al punt de suggerir que és un muntatge. Malgrat tot, la mort i, més encara, la mort violenta, hi és, en la guerra. S'ha dit que són imatges que aconsegueixen mostrar la Història, no l'anècdota.

5- Mort d'un milicià. 1936

GERDA TARO

De naixement Gerta Pohorylle - Stuttgart, 1 d'agost de 1910 – Madrid, 2 de juliol de 1937.

6- Gerda Taro per Robert Capa, 1936-37

L'any 1937 la fotoreportera Gerda Taro moria a Brunete esclafada per un tanc de forces amigues. No havia fet els vint-i-set anys. Aquell dia havia estat fotografiant la batalla de Madrid. Aquesta vegada Capa no l'havia acompanyada. Ella, a poc a poc, havia aconseguit emergir de la seva ombra i ja publicava les seves fotos tota sola signant com a *Photo Taro*.

Havia estat un intens recorregut captat en imatges juntament amb Capa: Barcelona i els milicians anarquistes i socialistes, on les dones disparaven com els homes, i Gerda ho va retratar; Còrdova, on Capa va fotografiar *La mort d'un milicià*; La guerra contra la població, amb les consegüents fugides de civils a Andalusia; els fronts de Madrid i de Segòvia; el II Congrés Internacional d'Escriptors a València; una altra vegada a Madrid... Moltes de les fotografies de Taro es varen atribuir en principi a Capa i va quedar arraconada al paper d'al·lota d'en Robert. No hi va ajudar que Capa publicàs el llibre *Death in the Making* -dedicat precisament a ella- on es mesclaven fotos de Taro, Chim i Capa.

El poeta i amic Rafael Alberti i la seva dona, María Teresa, es varen encarregar de fer traslladar el seu cadàver a París, on va ser enterrada. Robert Capa va quedar destrossat: es culpava de no haver estat amb ella i de no haver-la protegida.

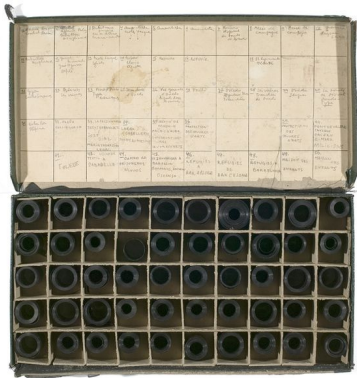
Aquesta jove jueva, mig alemanya mig polonesa, no va poder aconseguir el seu somni de retratar la victòria republicana, però sabia quin era el seu paper: "Sou conscients de com d'útil pot ser una Leica per a la causa, veritat?", deia.

Ha tingut el trist honor de ser la primera fotoperiodista morta en una guerra, però amb el mèrit que, amb menys d'un any de feina, ha aconseguit entrar en la història de la fotografia.

7- Miliciana. per Gerda Taro. Barcelona, 1936

LA MALETA MEXICANA

El 1995 es va descobrir un tot de negatius de la Guerra Civil Espanyola, del 1936 al 1939, dels fotògrafs Robert Capa, Gerda Taro i David Seymour "Chim" en una maleta apareguda a Mèxic que, des de llavors, ha rebut el nom de "La maleta mexicana".

El 1940, abans que el III Reich ocupàs París, Capa va decidir exiliar-se als EUA, on vivia la seva família. Chiki Weisz -fotògraf i amic de Capa, també hongarès i jueu- que s'estava a París a càrrec del laboratori on es processava el material de Capa, Taro i "Chim", es va prestar a salvar part d'aquest material que es guardava al laboratori; viatjà amb bicicleta fins al sud de França on, d'alguna manera, la maleta va acabar en mans del general Aguilar, ambaixador de Mèxic durant el Règim de Vichy. Aquest, anys després, l'hauria donada a una amiga seva, que la va deixar en herència al seu nebot, el director de cinema mexicà Benjamin Tarver. La maleta es guardava en un armari a la Ciutat de Mèxic. Tot això s'explica en el documental *La maleta mexicana* de Trisha Ziff, que va ser qui va convèncer Tarver perquè el 2007 la donàs a l'ICP (Internationat Center of Photography) de Nova York, que havia fundat Cornell Capa.

La maleta conté negatius dels tres fotògrafs; Molts, d'imatges ja publicades, però també n'hi ha de 1939 que no s'havien vist mai. Després de la mort de Gerda el 1937, Capa va partir cap a Xina com a reporter de la Guerra Sino-japonesa, però el 1939 va tornar a Espanya a temps de fotografiar la derrota i l'exili republicans: la batalla de l'Ebre en el front del Segre, la desfeta de l'exèrcit i la marxa de la població des de Catalunya; el confinament dels refugiats als camps de concentració francesos d'Argelès-sur-Mer i Le Barcarès. Fotografies que reflecteixen el patetisme i la desesperança del moment històric.

S'ha de dir que Chiki Weisz aconseguí salvar els negatius, però ell va acabar en un camp de concentració alemany, del qual va aconseguir treure'l precisament Robert Capa.

Chiki, Imre Weisz Schwarz, va exiliar-se a Mèxic, on es va casar amb la pintora Leonora Carrington, i formà part del cercle surrealista d'aquest país.

8- Refugiats. Entre Argèles-sur mer i Le Barcarès, 1939. Per Robert Capa

II GUERRA MUNDIAL

No va ser fàcil per a Capa instal·lar-se als EUA. Les seves simpaties socialistes no parlaven a favor seu però, així i tot, i malgrat ser un estranger, va aconseguir que l'enviassin com a corresponsal de guerra a Europa, primer amb la revista *Collier's* i després amb *Life* durant els anys de 1943 a 1945. Acabada la guerra, el 1946, quan ja era un fotògraf de fama, li varen concedir la nacionalitat nord-americana.

A Itàlia va fotografiar el desembarcament a Sicília -després d'arribar-hi llençat en paracaigudes- i l'entrada dels americans a Anzio i Nàpols. Les imatges ens mostren la runa i la misèria que deixà la guerra, també en els rostres de la gent. No és aquest el to de la fotografia que hem triat, en la qual un pagès indica una direcció a un soldat americà, però sí que és una mostra de com captar el moment, "l'instant decisiu", que deia Cartier- Bresson.

9- Troino. Sicília, 1943

10- Dia D. Desembarcament de Normandia, 1944

No hi podia faltar el desembarcament de Normandia el 6 de juny de 1944. Va tirar dos rodets de fotografies dels quals només se salvaren onze negatius a causa d'un error en el revelat. Una errada inexplicable del laboratori de *Life*. Però aquestes onze fotografies -*The magnificent eleven*- han esdevingut icòniques com a fotografies de guerra per la transcendència dels fets que narren. Encara que algunes estaven lleugerament desenfocades: d'"Slightly out of focus", les va titllar la revista *Life*, i així va titular Capa la seva narració autobiogràfica sobre la II Guerra Mundial.

També va ser a l'alliberament de París i a la presa de Berlín i d'altres ciutats alemanyes. És impactant la fotografia que va ser anomenada *The last Man to Die* (*L'últim home a morir*) en la qual un jove soldat americà jeu mort enmig d'una bassa de sang, després de ser encertat per un franc tirador alemany.

Robert Capa va ser un fotògraf de l'emoció, com va dir John Steinbeck. Tant en les imatges de combat com en les que mostra els estralls de la guerra sobre la població, sempre hi és present el factor humà.

11- A Last Man to Die. Leipzig, 1945

MAGNUM

www.magnumphotos.com

MAGNUM
P H O T O S

L'any 1947, Robert Capa, juntament amb els fotògrafs David "Chim" Seymour, Henri Cartier-Bresson, George Rodger i William Vandivert, va fundar a París l'agència Magnum com una cooperativa de fotògrafs. Bill Vandivert només hi va durar un any, i els altres fotògrafs es varen "repartir el món": "Chim" a Europa, Cartier Bresson a l'Índia i l'Extrem Orient, Rodger a l'Àfrica i Capa aquí i allà. Aviat arribaren les primícies, amb Cartier Bresson i la cobertura històrica de l'assassinat de Mahatma Gandhi, i amb la incursió de Capa, al costat de l'escriptor John Steinbeck, a l'altra banda del teló d'acer, amb el seu "Viatge a Rússia".

Els fotògrafs de Magnum volien triar les seves pròpies històries, el seu punt de vista i la manera de treballar les imatges, sense estar sota el jou de cap publicació ni de cap consell de redacció. Segons Cartier Bresson, Magnum es va crear com una "comunitat de pensament, una qualitat humana compartida, una curiositat sobre el que està passant al món, un respecte per allò que hi està passant i un desig de transcriure-ho visualment".

L'agència -amb seus a Nova York, París, Londres, Tòquio i altres indrets del món- ha perdurat fins ara i gaudeix de bona salut. És gestionada pels mateixos fotògrafs, que han d'acreditat una trajectòria brillant per a poder formar-ne part, conservant els drets dels seus treballs.

12- Cremació de Gandhi. Henry Cartier Bresson. Delhi, 1948

International
Center of
Photography

**THE INTERNATIONAL CENTER OF
PHOTOGRAPHY (ICP)**

www.icp.org

L'ICP va ser fundat per Cornell Capa a Nova York l'any 1974 com una institució dedicada a promoure una "fotografia compromesa", políticament i social, amb imatges que voldrien educar i canviar el món. Actualment, es defineix com la principal institució del món dedicada a la fotografia i a la cultura visual. Posa èmfasi en les exposicions, l'ensenyament i els programes comunitaris com un fòrum obert al diàleg sobre el paper que les fotografies, els vídeos i els nous mitjans de comunicació juguen en la nostra societat.

Si la incloem aquí és pel paper que ha tengut Cornell Capa en la conservació del llegat del seu germà Robert. Aquí es conserva bona part de la seva col·lecció, a més dels negatius de la "maleta mexicana", dels quals n'han fet bona difusió. De fet, les exposicions dedicades a Robert Capa han estat les més nombroses de la Institució.

VIDA PRIVADA

Capa va néixer a Budapest amb sis dits en una mà, cosa que sa mare va interpretar com un senyal que estava destinat a fer grans coses.

Segurament el primer amor de Robert Capa va ser Kati Deutsch; després, Kati Horna. Horna i "Chiki" Weisz -el salvador de la "maleta mexicana"- varen ser els amics de la primera joventut. Tots tres jueus, hongaresos, fotògrafs i d'esquerres. Amb ells va coincidir a Hongria, Alemanya, París i Espanya. Amb "Chiki", haurien fugit a peu, primer de Budapest a Berlín, i després de Berlín a París. Amb Kati Horna hauria mantingut l'amistat durant tota la vida. Horna, exiliada a Mèxic, fotògrafa surrealista, també havia estat fotògrafa de la CNT durant la Guerra Civil, amb una obra remarcable que no es va descobrir fins fa pocs anys.

A París, "la bella ciutat en la qual havia après a menjar, beure i estimar", deia Capa, havia conegut Gerda Taro, amb qui va compartir també la passió per la fotografia recurrent tota l'Espanya en guerra. Quan Gerda va morir, explica Cartier Bresson, Capa es va recloure a beure durant setmanes. En va sortir com un femellut, un bevedor i un jugador.

Durant la II Guerra Mundial va tenir una al·lota a la qual anomenava Pinky, pels seus extraordinaris cabells de color rosa (!). Ella va acabar casant-se amb un amic de Capa. Però aviat se'n va treure l'espina. A les darreries de la Guerra, a l'hotel Ritz de París, va conèixer Ingrid Bergman, amb qui va mantenir una relació que va durar dos anys. Junts anaren a fotografiar el Berlín derrotat, i més tard partiren cap a Hollywood, on el seu afer va inspirar en Hitchcock els protagonistes de *La finestra indiscreta*: un fotògraf d'aventures i una glamurosa model d'alta costura.

Les seves memòries de la II Guerra ens retraten un Bob Capa seductor, extremadament simpàtic, amb un gran sentit de l'humor, amant del whisky i el xampany, que mai deia no a una partida de pòquer.

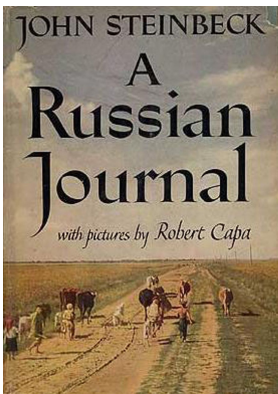

13- Ingrid Bergman i Robert Capa

DARRERS ANYS

La vida de Capa va estar marcada pels esdeveniments històrics del segle XX, pel fet de ser jueu i pel seu compromís antifeixista. Segurament, no va ser casualitat que fotografiàs la Guerra Civil espanyola i la II Guerra Mundial. Era, la de reporter, una “vida en guerra”, arriscada, en la qual, en un llenguatge universal, una imatge descriu situacions com aquesta que narra a *Lleugerament desenfocat*:

“Tothom mossega el fang i deixa de somiar en la seva llar i d'especular sobre els “tant de bo no fóssim aquí” i els “tant de bo els alemanys no fossin allà”. Queden encara cent metres fins al cim i tan perillós és quedar com avançar. Així que amb cada obús ens tiram a terra, ens aixecam, correm a la gatzoneta i ens hi tornam a tirar. Llavors algú crida demanant primers auxilis i tots senten la certesa que seran els següents”.

Els darrers anys, després de la II Guerra, varen ser els més tranquils per a Robert Capa. Va fixar la seva residència a París, on es va relacionar amb molts amics artistes, que també va fotografiar (Huston, Steinbeck, Hemingway, Picasso). Va fer alguns encàrrecs per a pel·lícules de Hollywood i en va retratar alguns dels actors més famosos. També són curioses les fotografies de boxejadors. Però aquí destacarem dues publicacions: *A Russian Journal* (*Viatge a Rússia*, 1947), juntament amb John Steinbeck, amb qui es varen proposar documentar la vida quotidiana d'aquest país en un moment on el règim comunista limitava estrictament moviments i comunicació (acabant amb les existències de

beguda per a delegacions estrangeres, diuen les males llengües), i *Report of Israel* (1949), amb l'escriptor Irwin Shaw, que narra el naixement de la nació d'Israel. Capa va estar viatjant per aquest país entre 1948 i 1950, fotografiant també la I Guerra Araboisraeliana.

El 1954, el director de la revista *Life* el va convèncer per a anar a cobrir la Guerra d'Indoxina, en substitució d'un reporter que havia hagut de tornar. El 25 de maig, seguint l'avançada d'un escamot de soldats francesos, va morir en trepitjar una mina. Se'n va anar amb la càmera a les mans. Deixava enrere un llegat de 70.000 negatius.

14- Soldats vietnamites avançant per un camp d'arròs. Taibinh, Indoxina, 1954

DOCUMENTS

ROBERT CAPA

Robert Capa. Barcelona: Salvat, 2011

Robert Capa. Paris: Nathan, ca. 1998

Robert Capa. Paris: Centre National de la Photographie, 1988

Robert Capa. New York: Aperture, 1996

Robert Capa: els rostres de la història: 15 maig - 15 juliol. Palma: Ajuntament de Palma, 2003

Robert Capa: Retrospectiva. Tenerife: CajaCanarias, 2010

ALTRES DOCUMENTS

Clemente, Juan Pedro. "Fotos célebres, fotos polémicas: casualidad y premeditación en la fotografía" a *Lápiz: Revista Internacional de Arte*. Madrid: Publicaciones de Estética y Pensamiento, n. 102 (1994), p. 18-21.

Gómez Isla, José. "Dos maneras de contar: dos fotógrafos en las antípodas: Man Ray versus Robert Capa" a *Lápiz: Revista Internacional de Arte*. Madrid: Publicaciones de Estética y Pensamiento, n. 153 (1999), p. 36-49.

Fortes, Susana. *Esperando a Robert Capa*. Barcelona: Planeta, 2009

Steinbeck, John. *Diario de Rusia*. Madrid: Capitán Swing, 2012

Solans, Piedad. "Robert Capa: Casal Solleric (Palma de Mallorca)" a *Lápiz: Revista Internacional de Arte*. Madrid: Publicaciones de Estética y Pensamiento, n. 195 (2003), p. 90.

AUDIOVISUALS

Robert Capa: In Love and War = Robert Capa. En el amor y la Guerra
https://www.youtube.com/watch?v=B1AIF7X0qss&ab_channel=CarlosBecerraSilva
[13/09/2023]

El món on volíem viure. Robert Capa, 15 de gener de 1939, TV3
<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficció/el-mon-on-volliem-viure-robert-capa-15-de-gener-de-1939/video/4854071/> [13/09/2023]

Robert Capa en Andalucía. La forja de un mito, Fototeca Corduba
https://www.youtube.com/watch?v=-v7nv2BJ1BU&ab_channel=FototecaCorduba [11/10/23]

GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Això és la guerra: Robert Capa en acció. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2009.

Capa, Robert. *Fotografías de Robert Capa sobre la Guerra Civil española: colección del Ministerio de Asuntos Exteriores.* Madrid: El Viso, 1990

Robert Capa: cuadernos de guerra en España: 1936-1939. València: Diputació Provincial de Valencia. Edicions Alfons el Magnànim, 1987

ALTRES DOCUMENTS

Balsells, David. *La Guerra Civil espanyola: fotògrafs per a la història.* Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya: Arxiu Nacional de Catalunya, 2001

Capa: cara a cara: fotografías de Robert Capa sobre la Guerra Civil Española de la colección del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía. New York: Aperture; [Madrid]: Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Educación y Cultura, 1999

GERDA TARO

Gerda Taro. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2009

Janeczek, Helena. *La noia amb la Leica.* Barcelona: Edicions 62, 2019

ALTRES DOCUMENTS

"Artist: Gerda Taro (1910 - 1937). German.", International Center of Photography
<https://www.icp.org/browse/archive/constituents/gerda-taro?all/all/all/all/0> [13/09/2023]

"Gerda Taro: The First Woman War Photographer to Die in the Field", International Center of Photography
<https://www.magnumphotos.com/newsroom/politics/gerda-taro-first-woman-war-photographer-to-die-in-the-field/> [13/09/2023]

"El lapicero de Gerda Taro", *Desperta Ferro Revistas*, 05/07/2019
<https://www.despertaferro-ediciones.com/2019/gerda-taro-guerra-civil-brunete/>[13/09/2023]

Arroyo Jiménez, Lorna-Beatriz; Doménech Fabregat, Hugo. "Gerda taro y los orígenes del fotoperiodismo moderno en la guerra civil española", *Fotocinema: revista científica de cine y fotografía*, N. 10 (enero), 2015
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5114742> [13/09/2023]

Olmeda, Fernando. *Gerda Taro, fotógrafa de guerra: el periodismo como testigo de la historia.* Barcelona: Debate, 2007

LA MALETA MEXICANA

ALTRES DOCUMENTS

“La maleta mexicana”, *Informe semanal (RTVE)*, 14/01/2012

<https://www.rtve.es/play/videos/informe-semanal/informe-semanal-fotografias/1294504/>
[13/09/2023]

“The Mexican Suitcase”, *International Center of Photography*

<https://www.icp.org/browse/archive/collections/the-mexican-suitcase?page=1> [13/09/2023]

“The Mexican Suitcase. Rediscovered Spanish Civil War Negatives by Capa, Chim, and Taro.”
International Center of Photography, 24/09/2010 – 08/05/2011

<https://www.icp.org/exhibitions/the-mexican-suitcase-rediscovered-spanish-civil-war-negatives-by-capa-chim-and-taro> [13/09/2023]

Ziff, Trisha. “La maleta mexicana” (2011)

<https://illesbalears.efilm.online/audiovisual-detail/30091/la-maleta-mexicana> [13/09/2023]

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/la-maleta-mexicana/video/4626575/>

[13/09/2023]

AGÈNCIA MAGNUM

China vista por: Abbas...[et al.]: Sala de Exposiciones del Canal de Isabel II, Madrid: septiembre-noviembre 1990. Madrid: Dirección General de Patrimonio Cultural, 1990

Guerres fraticides: fotògrafs de Magnum Photos: exposició produïda i organitzada per la Fundació "la Caixa". Barcelona: Fundació "la Caixa", 1996

Heroes and anti-heroes. London: Andre Deutsch, 1991

Manchester, William. *In our time: the world as seen by Magnum photographers.* New York: American Federation of Arts; W.W. Norton, 1989

Struggle: Photographs of Magnum photos = Combattre: Photographies de Magnum photos = Kämpfen: Fotografien von Magnum photos. Paris: Pierre Terrail, 1998.

CRÈDITS FOTOGRÀFICS

- 1- **Kati Horna.** *Robert Capa, 1933.* Archivo Privado de Fotografía y Gráfica Kati y José Horna. <https://artblart.com/tag/kati-horna-los-paraguas-mitin-de-la-cnt/>, de l'exposició al Jeu de Pomme, 2014.
- 2- **Orkin, Ruth.** *Robert Capa at Magnum luncheon, Paris. Paris, 1951.* Ruth Orkin Photo Archive
- 3- **Fred Stein.** [*Gerda Taro and Robert Capa, Cafe de Dome, Paris*]. 1936. The Robert Capa and Cornell Capa Archive, Gift of Cornell and Edith Capa, 2010
- 4- **Gerda Taro.** [*Robert Capa, Segovia front, Spain*]. Late May/early June 1937. International Center of Photography; Magnum Photos
- 5- **Robert Capa.** [*Death of a loyalist militiaman. Córdoba front, Spain*]. Early September, 1936. International Center of Photography; Magnum Photos
- 6- **Robert Capa. Gerda Taro, 1936-37**
- 7- **Gerda Taro.** [*Republican militiawoman training on the beach outside Barcelona, Spain*]. August 1936. International Center of Photography; Magnum Photos
- 8- **Robert Capa.** *Refugiats. Entre Argèles-sur mer i Le Barcarès, 1939.* Estate of Cornell Capa / ICP / Magnum, International Center of Photography
- 9- **Robert Capa.** *Sicilian peasant telling an American officer which way the Germans had gone. Near Troina. Italy. August, 1943.* International Center of Photography; Magnum Photos
- 10- **Robert Capa.** [*US troops assault Omaha Beach during the D-Day landings (first assault). Normandy, France*]. June 6, 1944. International Center of Photography; Magnum Photos
- 11- **Robert Capa.** *A Last Man to Die. Leipzig, 1945.* Cornell Capa / Magnum
- 12- **Henry Cartier Bresson.** *Cremació de Gandhi. Delhi, 1948.* Henry Cartier Bresson i Magnum Photos
- 13- *Ingrid Bergman i Robert Capa.* <https://www.20minutos.es/cinemanía/noticias/el-romance-de-ingrid-bergman-y-robert-capa-ira-al-cine-38366/> [31/10/2023]
- 14- **Robert Capa.** [*Minesweepers and soldiers of the French convoy walking in the field on the road from Namdinh to Thaibinh, Indochina*]. May 25, 1954. International Center of Photography; Magnum Photos

**“No n'hi ha prou a tenir talent,
també s'ha de ser hongarès.”**

Robert Capa

Made in Germany

Baci

1:9